PÄIVÄSTÄ TOISEEN

Älä koskaan ryhdy puhdistamaan tai korjaamaan teosta itse, vaan luota ammattilaiseen, jotta vaurio ei pahene entisestään. **JOHTAVA KONSERVAATTORI RIIKKA KÖNGÄS, VALAMON LUOSTARIN KONSERVOINTILAITOS**

12.12.12

Aurinko nousee

Helsingissä kello 9.16
ja laskee kello 15.12
Oulussa kello 10.18
ja laskee kello 14.06

Päivän sana

12.12. Vyöttäytykää siis, olkaa raittiit. Pitäkää ajatuksenne kirkkaina ja pankaa täysi toivonne siihen armoon, joka teille annetaan Jeesuksen Kristuksen ilmestyessä. 1. Piet. 1:13
13.12. Niin kuin hän, joka teidät on kutsunut, on pyhä, niin tulkaa tekin pyhiksi kaikessa mitä teette. Onhan kirjoitettu: "Olkaa pyhät, sillä minä olen pyhä." 1. Piet. 1:15–17

Nimipäiviä

Tänään keskiviikkona: Tuovi
Huomenna torstaina: Seija

Mietelause

Kaikille asioille on olemassa luonnollinen selitys. Täytyy olla rohkea ja tutkia asia, niin selitys löytyy vuorenvarmasti.

Elina Karjalainen

KOULUPÄIVÄKIRJA

Ristivetoa

Elinkeinoelämän valtuuskunnan johtaja Matti Apunen avasi tärkeän koulukeskustelun. Hän lähti tutkimaan 15-vuotiaan tyttärensä, ysiluokkalaisen, yhteiskuntaoppikirjaa (Forum 9) ja kommentoi sisältöä Helsingin Sanomissa palstallaan.

Kunpa moni muukin vanhempi tekisi samoin, tutkisi lastensa oppimateriaaleja.

Koulun opetusmateriaali on niin hajonnut, että vanhemmat ovat menettämässä otteen lastensa koulunkäyntiin, kun perinne katoaa. Nimittäin oppikirja. Muu tiedonvälitys astuu tilalle. On pitkä matka rihvelitaulusta älytauluun. Koulun varastot pullistelevat rainakoneista, diaheittimistä, filmiprojektoreista, piirtoheittimistä ja videotykeistä.

Huomaamattaan Apunen toi esiin, miten tärkeä oppikirja on koulussa. Hän tosin esittää, että koulu opettaa väärää oppia. Yleensähän vanhemmat, varsinkin nykyään, narisevat, että heidän kullannuppujaan opetetaan väärin.

Eräs väärä oppi lapsuuden päättäville nuorille on Apusen mielestä se, että Forum 9 ei tarpeeksi korosta hyvinvoinnin perustaksi talouskasvua. Juuri lapsuuden kurapuvun heittänyt ihminen pitäisi saada tunnontuskiin aikuisten asioista, talouskasvusta. Nyt on talous ylin kaikista.

Vastahan esimerkiksi sosialistinen realismi yritti samaa koulussa. Maailmanrauhankin uhkaan lasten piti satujen sijasta samastua.

Apusen huolesta tulee väkisin mieleen koulupäiväkirjan 1970-luku, kun Neuvostoliitto halusi esittää, miten NL olisi hyvä opettaa Suomen kouluissa. Niinpä kouluviranomaiset kutsuttiin keskustelutilaisuuteen, minutkin kuunteluoppilaaksi. Asia jäi hautumaan. Taitaa hautua vieläkin, mutta hyvää ruokaa sai lähetystössä.

Forum 9 -oppikirjan tekijät vastaavat, että muun muassa talouskasvua käsitellään kirjassa tasapuolisesti. Tämäkin keskustelu osoittaa, ettei ole helppoa ottaa suuresta materiaalijoukosta olennaisia oppikirjaan. Eikä ole opettajan asemakaan kadehdittava, hänhän lopulta valitsee: ensin oppikirjan, sitten mitä opetetaan.

Aikamme ilmiöiden huima vaihtuvuus lisää ristivetoa. Vasta muutama lapsisukupolvi sitten koulujen sähkökatkaisimien vieressä oli liimalappu: Säästä! Sammuta! Nyt ei oikein saada yhtälöä säästämisen ja kulutuksen kanssa. Talouskasvu vaatii kulutusta, ilmastonmuutos jotakin muuta. Entä kestävän kehityksen oppi? Köyhät keskuudessamme.

Matti Apunen on tehnyt hyvän palvelun avaamalla keskustelun koulussa opetettavasta aineksesta, sillä koulu on taas uuden edessä. Parhaillaan kootaan valmistelijoita, jotka tekevät ehdotukset koko koulun uusista opetussuunnitelmista. Oppi menee siis uusiksi.

Mutta. Ei tehdä koulusta labyrinttiä, jossa lapsi juoksee kotelosta toiseen toteuttaakseen aikuisten toiveet. Talouskasvu ja kasvaminen koulussa kun taitavat olla ihan eri asioita.

MATTI SUMMANEN
on vantaalainen kirjailija ja opettaja.

matti.summanen@pp1.inet.fi

RAHAPELIT

Kierros 50

Vihjeemme:	1-s.	64-s.
1 Manchester U – Sunderland	1	1 x
2 Liverpool – Aston Villa	1	1 x
3 Stoke – Everton	2	2
4 Queen´s PR – Fulham	1	1
5 Norwich – Wigan	1	1
6 Millwall – Leicester	1	1 2
7 Burnley – Watford	2	x 2
8 Bolton - Charlton	x	x
9 Brighton – Nottingham	1	1 2
10 Blackpool – Blackburn	2	1 2
11 Cardiff C – Peterboro	1	1
12 Middlesbrough – Wolves	1	1
13 Birmingham – Crystal P	1	1

Peliaika päättyy la 15.12. klo 16.55.

Oikeat tulokset:

Kierros 49

Vakio: 1x1 2x2 xxx 2112

Lotto: 2, 6, 9, 15, 16, 17, 34

Lisänumerot: 28, 39

Lauantai-Jokeri: 7 3 6 5 4 1 4

Toto75:		poissa
1. lähtö:	8	7
2. lähtö:	11	–
3. lähtö:	7	9
4. lähtö:	9	11
5. lähtö:	9	–
6. lähtö:	5	3, 6, 7
7. lähtö:	5	6, 12

Taidekonservointi säilyttää teokset tuleville sukupolville

Taitava konservaattori pystyy tekemään ihmeitä eri syistä vaurioituneille teoksille. Valamon luostarin konservointilaitos on erikoistunut kunnostamaan puulle ja kankaalle maalattuja teoksia.

JAAKKO KILPIÄINEN

Jenna Parkkila-Mäki on yksi Valamon neljästä konservaattorista. Työ on teknistä, pikkutarkkaa ja vaatii kärsivällisyyttä.

Konservoinnissa käytetään vesivärejä.

HEINÄVESI (MT)
Tulipalot, ilkivalta, väärä ripustuspaikka ja vahingot, luettelee Valamon luostarin konservointilaitoksen johtava konservaattori **Riikka Köngäs** syitä taideteosten konservoinnin tarpeelle.

"Suurimmaksi osaksi teemme kuitenkin rutiinitöitä, kuten lohkeilleen värin kiinnittämistä."

Vuonna 1984 avattu Valamon konservointilaitos on Suomen valtion rakennuttama laitos erityisesti ortodoksisen kirkon tarpeisiin. Se on erikoistunut ikonikonservointiin ja puulle sekä kankaalle maalattujen taideteosten konservointiin

Noin puolet töistä tehdään ortodoksisille seurakunnille ja puolet muille tahoille, kuten luterilaisille seurakunnille, museoille, vakuutusyhtiöille ja yksityishenkilöille.

Könkään lisäksi konservointilaitoksessa työskentelee kolme konservaattoria sekä tutkimusvalokuvaaja.

Skalpelli ja pinsetit

Taidekonservointi vaatii pitkää pinnaa. Työ on tarkkaa ja se on ennen kaikkea tekniikkalaji.

Konservaattorin tärkeimpiä työkaluja ovat muun muassa skalpelli eli pieni terävä veitsi, pinsetit, ruiskut ja pensselit, luettelee Köngäs. Hän on opiskellut taidekonservointia Englannissa sekä taiderikosopintoja ja kulttuuriperinnön suojelua Italiassa.

Opintoihin kuuluu muun muassa paljon kemiaa. Konservaattori pyrkii tiukasti säilyttämään teokset alkuperäisessä asussaan, joskus turvaudutaan restaurointiin eli tehdään teokseen aavistuksen verran muutoksia arvon säilyttämiseksi.

"Riippuen teoksen sijoituspaikasta niitä konservoidaan tai restauroidaan. Museossa esillä oleville teoksille tehdään vähemmän kuin esimerkiksi kirkossa esillä oleville ikoneille."

Kalaliima toimii yhä

Työssä hyödynnetään sekä uusia että vanhoja tekniikoita ja materiaaleja. Aiemmin on käytetty paljon myrkyllisiä aineita. Niistä yritetään päästä eroon, selittää Köngäs.

Yksi kauan käytössä ollut aine on kalaliima. Sillä kiinnitetään puulle maalattujen teosten halkeilevia värejä. Kalaliima säilynee käytössä tulevaisuudessakin, sillä se on myrkytön ja toimiva. Kalaliima keitetään kalojen ilmarakoista ja nahoista.

"Kaikkia teoksia ei voi pelastaa. Joskus tulipalo tai ilkivalta on vaurioittanut teosta niin pahoin, että mitään ei ole tehtävissä."

Kustannusarvio ensin

Konservointi on vaativaa työtä, eikä valmista synny hetkessä. Mutta konservoinnin jälkeen teos kestää seuraavat 50–100 vuotta, sanoo Köngäs. Kustannusarvio teoksen konservoinnista on maksuton.

"Älä koskaan ryhdy puhdistamaan tai korjaamaan teosta itse, vaan luota ammattilaiseen, jotta vaurio ei pahene entisestään."

Kovien pakkastalvien jälkeen Valamoon tulee yhteydenottojen piikki. "Mitä kylmempää on ulkona, sitä enemmän sisätiloja lämmitetään. Kuiva sisäilma ei tee hyvää taideteoksille."

SARI PENTTINEN

Ihmeitätekevän ikonin konservointi

Kozelštšanin ihmeitätekevän Jumalansynnyttäjän ikonin konservointi on tähän astisen urani kohokohta, sanoo Valamon konservointilaitoksen johtava konservaattori **Riikka Köngäs**.

Kyseessä on yksi Suomen ortodoksisen kirkon hengellisistä aarteista.

Ikoni varastettiin Helsingistä Uspenskin katedraalista kesällä 2010. Ikoni oli kadoksissa kahdeksan kuukautta, kunnes varas kertoi sen sijainnin omaaloitteisesti helmikuussa 2011.

"Varas oli piilottanut ikonin matalaan maakuoppaan ja laittanut päälle ohuen kerroksen puiden lehtiä. Ikoni oli maassa kuvapuoli alaspäin", kertoo Köngäs.

Ikonin konservointi dokumentoitiin alusta loppuun valokuvaamalla.

> Siihen oli tarttunut maa-ainesta, toukkia sekä lintukirppuja.«
> **RIIKKA KÖNGÄS**

Hän kehuu poliisien työskentelyä.

"Heti kun selvisi, että ikoni löytynee, poliisi otti minuun yhteyttä ja pyysi ohjeita ikonin käsittelyä varten. Vielä hetki ennen ikonin ylöskaivamista poliisit soittivat ja varmistivat työskentelytavat."

Ikoni oli Köngäksen mukaan ihmeellisen hyvässä kunnossa. "Se oli toki märkä ja siihen oli tarttunut maa-ainesta, toukkia sekä lintukirppuja."

Konservointi kesti puoli vuotta, josta ensimmäisen kuukauden ajan ikonia säilytettiin jääkaapissa. Ikonia totutettiin huoneenlämpöön pikku hiljaa.

Ikoni palautettiin Uspenskin katedraaliin elokuussa 2011.

SARI PENTTINEN

OHJEET

Ripusta taideteos oikein

Käytä rautalankaa taideteoksen ripustamiseen, naru hapertuu ajan kuluessa.
Älä ripusta teosta paikkaan, missä se joutuu suoraan auringonvaloon.
Teosta ei pitäisi myöskään ripustaa lämmönlähteen lähelle, kuten patterin yläpuolelle tai takan viereen.
Tarkastuta teoksen kiinnitys aika ajoin ammattilaisella.
Älä unohda maalaisjärkeä arvokkaiden esineiden käsittelyssä.

HEVOSELÄMÄÄ

Hevosen elämäni

Synnyin orivarsaksi Etelä-Karjalaan. Häntäjouheni ja harjani olivat vaaleat, muuten olin punaruskea väriltäni. Nimekseni tuli Pekko. Isäntäni tarvitsi hyvää työhevosta, siksipä menetin miehuuteni ja minusta tuli ruuna.

Ihmettelin itsessäni tapahtunutta muutosta, koska en enää liikoja hötkyillyt. Isäntäni kuoltua minusta tuli korvaamaton apu emännälleni. Pidin hänestä kovasti ja halusin palvella häntä nuhteettomasti.

Sitten tapahtui jotakin kamalaa: jouduimme evakkoon. Vieras vei tallini ja laidunmaani. Kun emäntä painoi päänsä vasten kaulaani, tunsin sen kostuvan kyynelistä.

Jouduimme lähtemään evakkoon. Yritin parhaani mukaan keventää emäntäni taakkaa vetämällä perheeni kiireellä kokoamaa tavarakuormaa.

Paikka, johon lopulta saavuimme, oli aavaa lakeutta. Sain tehdä kovasti työtä pelloilla ja metsissä. Minusta pidettiin kuitenkin hyvää huolta, olin siksi tyytyväinen elämääni.

Kesäisin olin laitumella yhdessä lehmien kanssa. Ne pääsivät yöksi navettaan ja minä jäin yksin laitumelle. Siitä en pitänyt.

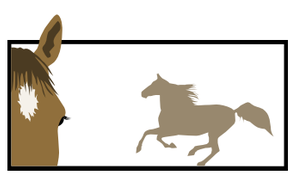

Olisin halunnut talliin, jossa oleilivat myös minun pienet ystäväni, kanit.

Minusta oli tullut iän myötä hyvä ihmistuntija. Kerrankin, kun olin viemässä emäntää asioille kirkonkylään, kuulin emäntäni tervehtivän vastaantulijaa, luulin että nyt tuli pitempi juttutuokio, ja pysähdyin. Tunsin emännän nykivän ohjaksista, mutta minä maistelin tienvarresta löytämiäni ruohotuppoja. Vasta kun emäntä kiskaisi kunnolla ohjaksista, katsoin viisaimmaksi totella.

Myöhemmin kuulin, että vastaantulija ei ollut ollut mikään keskustelukumppani, mutta enhän minäkään kaikkea voinut tietää.

Emäntäni perheeseen kuului myös tyttö, joka oli pienestä koostaan huolimatta taitava käyttämään ohjaksia. Opin varsin pian tietämään, minne hän halusi minun menevän.

Mutta kerran kuumana kesäpäivänä, kun olisin mieluummin lepäillyt lehmien kanssa laitumella, emäntä valjasti minut haravakoneen eteen, ja tyttö nousi haravakoneen päälle.

Tein yhden kierroksen ja ajattelin sitten ottaa päivätorkut, kun kuumakin oli. Pysähdyin ja laitoin silmäni kiinni, alahuulikin taisi vähän lerpahtaa. Tyttö nyki ohjaksista, mutta minua niin raukaisi. Sitten tyttö alkoi tuhertaa itkua, enkä viitsinyt enää kiusata häntä enempää vaan lähdin liikkeelle.

Mieluisia muistoja jäi myös joulukirkkomatkoista. Matkaan lähdettiin ani varhain pakkasen paukkuessa. Emäntä lapsineen meni kirkkorekeen kaikilla paksut vaatteet päällään. Alkumatkasta tielle oli usein pyryttänyt lunta, silloin sain tehdä tosissani töitä rekeä vetäessäni. Isommalle tielle päästyämme matka alkoi joutua, minua siivitti tieto, että saisin kohta nähdä lajitoverini.

Kirkolle saavuttuamme sain selkääni loimen ja turpani alle heiniä, joita aloin syödä rouskutella. Eikä aika käynyt pitkäksi, sillä olihan vieressäni naapurin kaunis tammatyttö, Sulina.

Kun kotimatka alkoi, Sulina ehti edelleni ja juoksimme perätysten. Siinä eivät ikävuodet paljon painaneet, kun halusin näyttää Sulinalle, että vielä se jalka nousee minullakin.

Pahaksi onneksi tiessä oli mutka, liian kova vauhti kostautui ja reki kaatui. Reessä olijat pyllähtivät pehmoiseen lumeen. Minun oli pysähdyttävä ja Sulina meni menojaan. Siihen loppuivat menohaluni, ja loppumatka taittui verkkaisesti kävellen mielessäni vain lämpöinen talli.

Aika kului, ja metsätöissä vietetyt vuodet alkoivat painaa lapojani. Tuli eräs syksyinen aamu, kun emäntä tuli talliin. Hän painoi poskensa vasten kaulaani, ja minä tunsin sen kostuvan.

Emäntä irrotti minut piltuusta ja vei pihalle, jossa minua odotti suuri auto ja pari miestä. Laitoin jalkani tanaan, hirnuin ja rimpuilin miesten yrittäessä ohjata minut suitsista autoon. Silloin tuli emäntä, hyväili minun kaulaani ja talutti minut autoon.

Emäntä katsoi minua kyyneleisin silmin ja lähti pois. Ovi lyötiin kiinni. Tömistelin jalkojani ja hirnuin niin kovaa kuin jaksoin, että emäntä kuulisi hätäni ja tulisi hakemaan minut pois.

Sitten tunsin auton lähtevän liikkeelle...

SANNI ANTELO
Nurmo